

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Joh. Jonstoni Thaumatographia Naturalis

Jonston, Jan

Amstelodami, 1661

Caput VI

urn:nbn:de:bsz:31-97032

mentionem facit *Nancelius l. 8. Analog.* Aliæ nonnisi aperto Chirurgi opera utero parere potuerunt. Quater euidam excisum, quatuor diversos edidisse fetus, apud *Schenckium* inuenies. E Proculo Cæsare centum virgines intra dies quindecim factum concepere. *Plin. l. 7. c. 32.* In Picæno puer cum sex dentibus natus est *Bonfin. Decad. 3. l. 8.* Prusiæ vero Bythiniarum Regis filius illorum loco continui ossis soliditatem habuit. *Solin. cap. 3.* Nonnulli ita nascuntur, ut aures quândocumque motitare possint. *Zoroaster* ridens nasci visus est. Sed satis de his, pergamus ad alia.

CAPUT VI. DE ACTIONE VITALI

ARTICULUS I. DE CORDE.

COR in nonnullis desideratum est, si in Avicennæ nullum est testimonio mendum. *Rhodig. l. 4. cap. 16.* Cæsari certe dictatori, quo primum die in veste purpurea processit, sacrificanti bis in extis defuit. *Plin. l. 11. cap. 37.* Bina in quibusdam animalibus reperit perdicum Paphlagoniarum exemplo agnoscitur. Desideratum in quibusdam sinistrum ventriculum, cartilagineum in nonnullis repertum septum, *Columb. l. 15. Anatomia* observavit. Os in eo in duobus virorum cadaveribus *Gemma l. 2. Ciclog.* deprehendit: Calculos quantitate pisorum *Wier. l. 4. de præsigtis Demon. cap. 16.* Aristomenes Messenius, qui trecentos Lacedæmonios interfecerat, & aliquoties captus, aliquoties etiam elapsus erat, hitutum habuit. *Valer. Maxim. l. 1. c. 8.* Idem de latrone quodam refert *Benivenius c. 33. de abditis.* Pericardium, seu bursa in qua situm est, interdum deficere potest. Defecisse in juvene, & ideo Syncope passum *Columbus l. 15. Annotato.* annotavit. Vulnus interdum excitare posse, nec lethala

hiale tamen, Martij pericardio cor apparere, ostendit. *Galenus* in cordis sectione in cordis sectione, quâ in paucis Cæsari cordis vu-

Nicol. Malerius dicitur habens, suam vel ad unum hanc rationem firmat. In à spirituum incorporeaque in ipso operationem imperatorum historiam

quæ fuit: historia vitam ultra quæ preteritum, nec in

ita nulla nobis occurrunt. Comitum Wiliandis & Gylvulvis in peccatorum Augusti subdeora una post exortioanere insidit.

issa vulnus exurgit Cæsare & L. tum fuit, præsentem Bernardo Hookenim ac meliorum fortitate, evacuatissime sententia valens in cordis

que cordis partem, manente incolunt, unum vitalium officium ad decimum forte huius narratiom regimonia suo

tant viri nobilissimi

lethale tamen, Marylli Mimographi pueri, cui secto licet pericardio cor appareret, mors tamen consecuta non est, ostendit. *Galen. l. 7. Administr. Anatomie.* Idem fere in cordis accidisse vulnere Historia Groningensis, quam, quia in paucorum manibus, appono, testatur.

Casus in cordis vulnere admirabilis.

Nicol. Mulerius lectori salutem.

Creditum habentibus fuit, corde vulnerato non posse quenquam vel ad unius horulae vitam producere. Quam sententiam ratio firmat & experientia. Cum enim vita nostra à spirituum incolumitate dependeat, quorum officina fabricaque in ipso corde sita est, corde vulnerato, spirituum generationem impedi ac prorsus cessare necessarium est. Verum historiam valde memorabilem hoc loco proponere visum fuit: historiam inquam militis, qui in corde saucius vitam ultra quindecim dies sustentavit: qualis nec in veterum, nec in recentiorum medicorum observationibus nulla nobis occurrit. *Andreas Haesevanger, Illustrissimi Comitis Wilhelmi à Nassau Frisiae, Groeningae, Omlandiae &c. gubernatoris cohorti pratoris adscriptus, vulnus in pectore à commilitone accepit anno 1607 die 22 Augusti sub vesperam. Obiit die Octavo Septembris hora una post exortum solis, qui erat dies decimus sextus à vulnere inflicto. Defuncti cada ver pratoris militaris jussu vulneris explorandi gratia à me & duobus Chirurgis Caspate & Luca Hulteno apertum & examinatum fuit, presente & spectante viro strenuo ac nobiliss. Bernhardo Hoorkens, spectantibus etiam nonnullis aliis imo ac melioris sortis militibus. Ecce aperta pectoris cavitate, evacuataque haud parva materia purulenta minime fetentis copia, deprehendimus admirabundis; vulnus in cordis usque sinum dextrum penetrasse, istamque cordis partem fere totam contabuisse, sinistra parte manente incolumi, in qua continetur primaria spirituum vitalium officina. Hujus igitur beneficio vita Andrea ad decimum sextum diem conservata fuit. Et ne forte hujus narrationis dubia esse apud nonnullos fides, eam testimonio suo manuumque subscriptione muniverunt viri nobilissimi & amplissimi &c.*

CAPVT

ARTICULUS. II.

DE PULSU.

Pulsus cordis est & arteriarum motus systole & diastole constans. In sinistro latere percipi propter magnam arteriam *Platerus* iudicat: fuere tamen quibus in dextro tantum, si *Cardano* credimus. Inæqualitas interdum in illo magna ob variorum casuum allapsum. Vnde diversitas pulsuum apud medicos. Intercipi aliquando nemo negabit: non sentiri ob arteriarum profunditatem *Baldwinus Ronsfus* docet. Schafco *Andree Comitis* à *Gorca* histrioni omnis generis inæqualitates in pulsu per naturam fuerunt. *Iohannes* vero *Prosovius* de ordine *Cruciferorum* *Beate Virginis* intermittentem quoad vixit, gestavit. Ceterum cordis motum in vividis animalibus explorant medici, in fele observavit *Coiterus*. Tum vero pericardio secto duplicem atque contrarium in corde vidit motum, nimirum ad eius auriculas. Dum enim cor pulsatione efferebatur, auriculæ subsidebant; rursus subsidente corde, attollebantur atque implebantur auriculæ. Auriculæ hoc sese modo componebant ad diastolen; instat vesicæ visæ sunt inflari, & cum extensæ erant rubrum acquirebant colorem, & aliquantisper morabantur, antequam ad systolen contendebant. Eadem in decursu ad diastolen ratio. In systole tamen candescunt, flaccidæ factæ considunt, atque vi cordis in cordis basin nonnihil rapiuntur, &c. *in obs. Anatom.*

ARTICULUS. III.

DE VITA & MORTE.

De vita nihil fere habeo quod dicam, nisi longævus fuisse ante diluvium homines; post diluvium ad *Mathusalem* vel *Adami* non ascendisse ætatem. Fuere

Fuere tamen nonnulli qui ad sat provectam pervenere. Nauclerum centum annorum se Stockholmia vidisse scribit *Lemnius l. 4. cap. 24. Occult.* qui triginta annorum in matrimonium adsciverat sponsam, aliquot post liberorum parentem. Larentius Hethlandus apud *Buchananum* centum quadraginta annos natus, sævisima hyeme piscatum prodibat. Quidam in India ex Gandaridarum gente, quam hodie Bengalam vocant, trecentos triginta quinque annos vixit, filium nonagenarium habuit, & cum literam nosset nullam, illa quæ ab eo referebantur ad Annalium optime congruebant fidem. Dentes ei postquam decidere renascebantur iterum, & barba postquam incanuisset in nigrum vertebatur colorem. *Petrus Massijus.* Rarum & illud apud *Thuanum l. 134.* Emmanuelem Demetrium, obscuro loco natum, centum & tres vixisse annos; Vxorem illius nonaginta novem, septuaginta quinque explevisse in conjugio, alterum alteri tres supervixisse horas, Delphis ambos simul anno 1603. sepultos. Anni ætatis qui per septem & novem consurgunt decretorii seu Climacterici dicuntur. Hinc periclitantur impuberes circa annum quartum, septimum, nonum, &c. *Cels. l. 2. cap. 1.* Annus sexagesimus tertius senibus periculosissimus est. Vnde id sit, difficile est conjicere. *Lemnius l. 2. cap. 32.* putat certis annorum periodis magnam humorum congeri abundantiam, quorum agitatione morbi excitantur. Cum enim natura ad immodicam repletionem devenerit, ac conceptacula humorum plenitudinem ferre nequeant, in morbum erumpat necesse est. *Philo in loc. allegor. l. 1.* sic de septenario scribit. *Septenario natura gaudet. Septem sunt stelle erraticæ, urfa septem stellis completur, singulis septimanis Luna mutationes sunt, & quasunque in aere mutationes operantur: Humana omnia, quæ divinius principium calitus sibi contrahunt, juxta septenarium salubriter moventur, infantum septimus mensis salutaris partus, septimo anno homo rationem perfectam habet, secundo ad potentiam progignendi sibi similem pervenit, tertius finis est augendi, anima*

bruta pars septisariam dividitur, in quinque sensus, vocis instrumentum, & generalem vim Corporis motus septenarius est, sex pro ratione membrorum, septimus in orbem. Septem sunt interiora viscera, stomachus, cor, lien, jecur, pulmo, renes gemini. Septem membra corporis, caput, cervix, pectus, manus, venter, inguen, pedes. Septem foramina habet principalis pars hominis. Oculos duos, duas aures, naresque & os. Septem sunt excrementa, lachryma, mucus, saliva, genitura & qua per duas cloacas corporis fluunt, & sudor totius corporis &c. Quicquid autem sit, siue diu vivamus siue non; mors tamen omnibus certissima est. Natura accipiendi spiritus & reddendi eodem momento temporis legem dedit. Valer. Maxim. l. 5. c. 10. Laureatus etiam foribus atra inducitur vestis. Senec. ad Polyb. Modus interim & incognitus & varius est. Baldus à cato Melitensi leviter in labro admorsus, post quartum mensem rabie correptus, hydrophobicus mortuus est. Majol. in Colloqu. Ladislaus Neapolitanorum Rex, cum Perusii degeret, venenato suo & mulieris genitali interitit. Colenus. in Compend. Histor. Neapol. Quidam præ ingenti occubere gaudio: ex commiseratione nonnulli. Ianitor ille cum ad interficiendum minimum patu Bajaceti filium iussu Solymani missus esset, & puerum ad conspectum læquei atridere, & osculum ferre, gestire, vidisset, ita, homo alias ferox, commotus est, ut statim anima liquente concideret. Thuan. l. 24. Post mortem omnium fere cadavera putrescunt, & in alia abeunt corpora. Ex medulla nasci serpentes Plin. l. 10. cap. 66. testatur. Cleomenisque in patibulum actum, apud Plutarchum, cadaver. Idem in adolescente quodam factum esse Camerarius Centur. 1. Horat. subcisf. cap. 11. memorat. Quum enim suæ ætatis putaretur pulcherrimus, inque morbum lethalem lapsus, ut suam effigiem posteritati relinqueret, exorari non potuisset; tantum hoc illorum concessit precibus, ut plusculos post à funere dies sepulchrum aperirent, & qua forma suum invenirent cadaver, eadem depingerent. Aperto igitur sepulchro, semi consumpta à vermibus inventa est facies, pluresque serpentes circa diaphragma & spinam

H O
finam dorsi visi. Ca
n vacuam inventum
& Amil. In A
quibus Mumia ad pl
Nec corrupta sunt,
nem conspiciuntur.

AR
DE VEN
F

O Colta quia
hic pauca de i
primo autem aë
comprobat, &
omnibus colligi p
are inquinari poss
interimantur. Ap
super celeberrim
cum Darius spe i
exiguam aculam
ni profilit, ut
Quædam animal
pe de Basilisco,
ratoris visus est,
sen. tract. 3. cap.
dam lancea percul
infectam, fuisse
part. 3. cap. ultra
horrei sui brachio
est, ut subito &
immutatum sens
canum animadve
entem parte serpi
tu in Arabia ger
dormiunt, Cassil
dit Diodesius Sien
in Indis cum Eur

spinam dorsi visi. Caroli Martelli sepulchrum corpore vacuum inventum est, proque eo serpens. *Guaguin. & Emil.* In Ægypto cadavera integra visuntur, ex quibus Mumia ad plures morbos salutaris desumitur. Nec corrupta sunt, quæ prope Kijoviam ad Borysthemem conspiciuntur.

ARTICULUS IV.

DE VENENORUM INFECTIONE.

Occulta quia qualitate infestissima sunt Venena; hic pauca de infectionum varietate addere volui. Primo autem aëris occurrit beneficium. Id in peste comprobatur, & ex illa prope Neapolim spelunca ab omnibus colligi poterat. Eoque res devenit, ut aer arte inquinari possit, quo hostes in eum irruentes, interimantur. Apparuit id in Semitamidis sepulchro, super celeberrimas urbis portas posito: Hoc enim cum Darius spe inveniendi thesauri illectus aperuisset, exiguam arculam invenit, qua aperta tanta vis veneni profluit, ut tertiam hominum partem sustulerit. Quædam animalia visu & sibilo interficiunt. Id quippe de Basilisco, qui in thesauris Maximiliani Imperatoris visus est, creditur, & *Avicenna* scribit *l. 4. sen. tract. 3. cap. 22.* militem cum serpentem quandam lancea percussisset, per lanceam una cum equo infectum, fuisse mortuum. *Bartholinus Phys. special. part. 3. cap. ultimo.* in Cimbria pastori cuidam ostio horrei sui brachio incubante innitenti evenisse author est, ut subito & innitentis lateris sensum ac motum imminutum senserit, & ejusdem lateris barbitum canum animadvertum sit, atque unâ latens in ostii inferna parte serpentis exitiale genus. Iamboli relatu in Arabia genus herbæ reperiti, super quam qui dormiunt, suavissimo sopore correpti intereunt, prodidit *Diodorus Siculus l. 2.* Visui gustatum addo. Sic enim in Indiis cum Europæi pulchras degustassent herbas,

morte subito periere. Alexandri exercitus pomi cujusdam novitate pæne obrutus est. In valle Anania rusticus à serpentis decollari capite obfisso, præter expectationem demorsus, morsui cum os admovisset, factu eidem medicaturus, repente mutus factus obiit *Mathiol.* Quid vero de tactu dicemus? Turcas vena habere, quæ solo attractu eodem die interimant. *Cardanus l. 1. de Venen. cap. 15.* prodidit. Otho III Romanorum Imperator à Crescentii Romani consulis uxore, spe conjugii frustrata, missis chirothecis venenatis interemptus est. Iohannes Galleacius appposito stapedi veneno, cum equitare veller, è medio sublatus est. Dryinus ubi quis eum calcaverit, illius pedes excoriat; & quod mirabilius, manus Medici locum curantis inde excoriantur. Denique odore multi solent è veneno infici. Alexandri enim Magni equitatus in India, pestilentissimo cujusdam fruticis odore, pæne totus interiit. Franciscus vero Ordelaphus Forolivi Capiteanus genus veneni habuit, quod injectum supra carbones, omnes interimebat astantes. Nec existimes sola id qualitatis fieri potentia. Exitiosum aliquid odori conjugii, cum multa sint rerum effluvia, certissimum videtur.

CAPUT VII.

DE SENSU INTERNO
& EXTERNO.

ARTICULUS I.

DE IMAGINATIONIBUS

Melancholicorum.

Melancholia laborantibus tam mira se offerunt phantasmata, ut sapientissimis etiam interdum imponant. Animam se putabat quidam: graum milii alter: nasum tam vastum alius gerere, ut nulla portæ illi perviæ essent. *I. emm. l. 2. de Complex. cap. 6.* Nonnulli se capite catere putabant; nonnulli ex vitro sibi